

Lastovu, u Skradinu, Zadru i Biogradu; naprotiv u drugim položajima — a tih nije malo, naći ih je skoro u svima kotarima, naročito pak u okolišu Spljetskom a dielom i u Omiškom — maslina je većinom razsijana izmedju lozja i po njivama, te predstavlja sporednu kulturu.

Nema sumnje, da gojidba maslina ima veliku ekonomičnu znamenitost za zemlju u obće, a za njeke predjele napose. Ako se to ne pokazuje uvijek u pravoj slici, ako pače često nastaje sumnja i da gojidba maslina ne daje skoro nikakva probitka, uzrok treba tražiti prije svega u nesavršenoj gojidbi stabla, te dosljedno u primitivnim i pogrešnim metodima pravljenja ulja, radi česa je produkcija nestalna i vrlo malena te se od prve stvari izvrstne, vadi u obće proizvod vrlo prost, koji ne može prodrieti u veliku trgovinu niti davati dobiti.

Ostavljajući razpravljanje o pravljenju ulja za susljedno poglavlje, mislim da je umjestno obzirom na cilj, koji sam sebi postavio, u kratko izpitati, kako se goji maslina u pokrajini.

Govoreći u obće i učinivši mnoge i vrlo pohvalne iznimke, sa maslinom se ne postupa kako zaslužuje, ako se uzme u obzir mjesto koje ona zauzima u našem poljodjelskom gospodarstvu.

Doista klastrenje ili se sasvim zapušta ili se opravla bez dužnog obzira na prilike i potrebe tla, raznolikosti masline, položaja i kulture, radi čega većim dielom ne odgovara svrsi, biva uzpostavljenju pravog i neobhodnog ravnovjesja izmedju sokova i razplodne moći stabla; tlo se ne kopa i prekopava svuda i uvijek dobro i sa potrebitom redovitošću naročito gdje kultura nije izključiva; mješanje sa drugim stablima nije uvijek umjestno, pošto maslina traži da se goji sama eda radja dobro i redovito; ako se radi ekonomičnih razloga može trpjeti, da se loza goji zajedno s maslinom, treba svakako držati daleko žito i sočivnjače da se dobije zrnje ili krma, pošto ove biljke uječu vrlo štetno na rašćenje i razplodjivauje masline; gnjojenje je također većim dielom zapušteno, uvijek pak nedostatno radi nestašice ili oskudice gnjoja, te svakako malo kad odgovara potrebama stabla tim više, što se gnjoji u dugim razdobljima, prama mjestu, svake treće do pete godine, ili svakih 8—10 godina. Čim je dulje razdoblje gnjojenja, obično je tim veća, kô što je naravno, množina gnjoja, koji se upotrebljuje za njeku stanovitu površinu ili za pojedino stablo. Nego maslina, hoće li da normalno radja, traži umjereno gnjojenje, naravno osim povoljnih meteoričnih prilika i racionalnih sistema gojidbe. Isto valja da stoji u odnošaju sa naravi i sastavom tla, sa raznovrsnosti, dobom i potrebama stabla, s njegovim razvitkom a naročito sa rezanjem i čišćenjem, pošto valja uzpostaviti pravo ravnovjesje izmedju razpoloživih sokova i plodonosnih česti,